

ПОТЕНЦІАЛ ВИЖИВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

*Остапенко А.С., к.т.н., доцент
Херсонський національний технічний університет*

В сучасних економічних умовах перспективи подальшого розвитку суб'єктів малого бізнесу залежать саме від їх потенціалу та галузей, у яких вони функціонують (в першу чергу, через можливість переходу до дистанційного/безконтактного здійснення господарської діяльності), завдяки тому, що цей вид підприємництва не потребує значних початкових фінансових інвестицій, виступає стимулом економічної конкуренції та сприяє розв'язанню соціальних завдань тощо. Під час пандемії коронавірусу найбільше постраждали суб'єкти малого бізнесу, які надавали транспортні, туристичні, розважальні послуги, а також послуги у сфері ресторанного та готельного бізнесу, будівництва, оптової та роздрібної торгівлі, яким вкрай важко здійснити перехід на безконтактне обслуговування клієнтів. Отже, вижити у новостворених складних форс-мажорних соціально-економічних умовах вдалося лише тим суб'єктам малого бізнесу, які змогли вчасно переорієнтуватися, зреагувати на зміни, пристосуватися до нових умов та перебудувати виробничо-господарський процес.

Так, при появі перших симптомів кризи у зовнішньому або внутрішньому середовищі підприємству необхідно поступово переключитись із режиму розвитку у режим антикризового функціонування і задіяти потенціал виживання. В умовах кризи найбільш проблемним питанням для суб'єктів малого бізнесу є створення та реалізація потенціалу виживання, який являє собою абстрактний видовий прояв потенційних можливостей.

У вітчизняній фінансово-економічній науці довгий час потенціал підприємства ототожнювали із масштабами його діяльності, в якості його основних характеристик використовували розмір та виробничі потужності підприємства. Але ці поняття надають орієнтовне уявлення про можливості та перспективи підприємства, оскільки вони не знаходяться у прямому взаємозв'язку з умовами використання ресурсів, впливом зовнішніх та/або внутрішніх факторів на інтенсивність та ефективність використання ресурсів.

Під потенціалом виживання розуміють наявні можливості розвитку за позитивним сценарієм (здатність до самовиживання), наслідком якого є нормалізація стану господарської системи, відновлення конкурентоспроможності підприємства й забезпечення ефективного господарювання. Крім того науковці термін «потенціал виживання підприємства» використовують для узагальнюючої прогностичної оцінки перспектив розвитку підприємства в майбутньому, його компетентностей та можливостей щодо подолання кризових явищ [1, с. 68].

Безпосередньо процес формування та реалізації потенціалу виживання малого підприємства є одним із ключових напрямків фінансово-економічної

стратегії його розвитку, який передбачає створення та організацію взаємодії наявних ресурсів та компетенцій, з метою досягнення стратегічних, тактичних та оперативних цілей діяльності підприємства, розвитку факторів успіху тощо.

Найбільш оптимальними підходами формування потенціалу виживання суб'єктів малого бізнесу в сучасних економічних умовах є застосування: інноваційного підходу (відбувається орієнтація на активізацію інноваційної діяльності за допомогою факторів виробництва та інвестицій); поведінкового підходу (підвищується ефективність сукупного потенціалу за рахунок інтелектуального потенціалу); ситуаційного підходу (альтернативність досягнення цілей, забезпечення максимальної адаптації до конкретної ситуації тощо); комплексного підходу (передбачається необхідність комплексного врахування правових, технічних, технологічних, екологічних, економічних, організаційних, соціальних, психологічних та інших аспектів діяльності суб'єктів малого бізнесу). Таким чином, щодо дослідження формування і реалізації потенціалу виживання суб'єктів малого бізнесу дозволяє зробити певні висновки про те, що він формується в конкретних умовах під впливом зовнішнього і внутрішнього середовища. Серед характерних факторів впливу зовнішнього середовища можна виділити наступні: нормативно-правову і законодавчу базу України, рівень науково-технічного прогресу, рівень економічного розвитку країни, стан інфраструктурного забезпечення, взаємовідносини з постачальниками сировини і матеріалів, стан ринку праці, діяльність місцевих органів влади, ставки банківського процента та рівень інфляції, дієвість економічних інструментів екологічного розвитку, соціокультурні фактори. Внутрішнє середовище формування та реалізації потенціалу виживання суб'єктів малого бізнесу характеризується: компетентністю керівного та кадрового складу; фінансовими ресурсами – матеріальною основою формування та реалізації потенціалу; виробничими ресурсами – результатом взаємодії яких є фактичний та перспективний обсяг виробництва продукції; ринковою активністю підприємства, яка проявляється в фактичному та перспективному обсязі реалізації (продажу) продукції; інформаційними ресурсами, які забезпечують удосконалення структури потенціалу та ефективності використання всіх його елементів [2, с. 440].

Отже, потенціал виживання суб'єктів малого бізнесу характеризується сукупністю багатьох функціональних сфер (управлінська, фінансова, виробнича, ресурсна та інші сфери).

Література:

1. Рябенко В. В. Формування потенціалу підприємства в умовах кризи. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Вип. 12. Ч. 3. С. 65–68.
2. Фенц У., Белова І. Теоретичні основи дослідження потенціалу малого підприємництва. *Вектори розвитку науки і бізнесу в глобальному середовищі: тренди та перспективи* : матеріали Націон. наук.-практ. конфер. м. Тернопіль, 7 листоп. 2019 р. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. С. 437–442.